

รูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนใน มุมมองภาครัฐ: กรณีศึกษาเมืองสุโขทัย - ลก จังหวัดนราธิวาส

PATTERNS FOR PROMOTING ARTS AND CULTURAL IDENTITY OF CHINESE THAI FROM A GOVERNMENTAL PERSPECTIVE: A CASE STUDY OF SU-NGAI KOLOK CITY, NARATHIWAT PROVINCE.

พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ / PONGTACH CHITWIBOON*

วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

COLLAGE OF CREATIVE AGRICULTURE FOR SOCIETY, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY.

ปัญญา เทพลิงห์ / PUNYA TEPSING

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

FACULTY OF LIBERAL ARTS, PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY.

Received : June 16, 2023

Revised : June 9, 2025

Accepted : July 16, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม โดยการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเมืองสุโขทัย - ลก ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 15 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก 10 คน กลุ่มเยาวชนไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย - ลก 5 คน รวมทั้งหมด 30 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เมือง สุโขทัย - ลก ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านกำลังคน มีการดึงเยาวชนจบใหม่มาช่วยพัฒนาเมืองสุโขทัย - ลก 2) มิติด้านงบประมาณ มีการสนับสนุนงบประมาณด้านการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมจีน และ 3) มิติด้านการประสานงาน ได้แก่ การยึดโยงเครือข่ายความสัมพันธ์กลุ่มคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก โดยทั้ง 3 มิติต้องทำงานสอดประสานกัน เพื่อให้การส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในเชิงภาครัฐประสบผลสำเร็จและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ที่มีความเฉพาะอย่างเช่นเมืองสุโขทัย - ลกมากที่สุด

คำสำคัญ: การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจีน, มุมมองภาครัฐ, เมืองสุโขทัย - ลก

Abstract

This is a qualitative research study. It aims to explore the patterns employed by government agencies in Su-ngai Kolok, a border city in southern Thailand, to promote Chinese art and cultural identity. Data collection involved a combination of document analysis, field observations, in-depth interviews, and focus groups or a focus group. The study included 30 key informants: 15 Chinese Thai

* ผู้นิพนธ์หลัก E-mail : pongtach@g.swu.ac.th

residents who have resided in Su-ngai Kolok for at least 10 years, 10 government officials, and 5 Chinese Thai youth, all from Su-ngai Kolok. The findings revealed that the guidelines used by government agencies in Su-ngai Kolok for promoting Chinese arts and cultural identity encompass three essential dimensions. First, the policy dimension involves strategically engaging newly graduated Chinese Thai youth to contribute to Su-ngai Kolok City's development. Second, the budget dimension entails the allocation of financial resources to support Chinese arts and cultural revitalization. Third, the coordination dimension emphasizes establishing an effective network within the Chinese ethnic community in Su-ngai Kolok City. It is imperative for these three dimensions to work harmoniously in order to effectively promote the art and cultural identity of the Chinese Thai, ensuring government success while aligning with the specific contextual characteristics of city of Su-ngai Kolok.

Keywords: Promoting Chinese Arts and Culture, Governmental Perspective, su-ngai kolok

บทนำ

เมืองสุไหงโก - ลกเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์สัมพันธ์กับกลุ่มคนเชื้อสายจีนมาตั้งแต่สมัยอดีต เห็นได้จากการเข้ามาตั้งรกรากและบุกเบิกทำการค้า ดังมีเอกสารประวัติศาสตร์บันทึกว่า ในปี พ.ศ. 2468 นายวงศ์ ไชยสุวรรณ อาศัยที่ดินของนายอาฉ่า นายฮวด นายซั่ว นายกวาซ่ง ซึ่งเป็นชาวจีนอพยพที่อาศัยอยู่ก่อนหน้านี้ ร่วมกันพัฒนาสร้างเมืองและตัดถนนถึง 31 สาย โดยกลุ่มชาวจีนที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่เมืองสุไหงโก - ลก ส่วนใหญ่มีเพียง 4 กลุ่ม จำแนกตามสำเนียงภาษาพูดออกเป็น จีนแต้จิ๋ว จีนไหหลำ จีนแคะ (ฮากกา) และจีนฮกเกี้ยน เนื่องจากชาวจีนกลุ่มนี้มีความถนัดด้าน “การค้า” และ “การตั้งถิ่นฐาน” มากกว่าชาวจีนกลุ่มอื่น ๆ ชาวจีนในอดีตได้แสดงพลังผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านการค้าและสังคม มีการตัดถนนเป็นตารางหมากรุก เกิดเป็นย่านธุรกิจการค้าที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นปัจจัยหนุนเสริมต่อการขยายตัวเชิงพื้นที่และสภาพแวดล้อมของเมืองอย่างมาก จนปัจจุบันเมืองสุไหงโก - ลกกลายเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของกลุ่มสมาคมชาวไทยเชื้อสายจีน จังหวัดนราธิวาส และได้กลายเป็นเมืองที่มีความเจริญมากที่สุดในจังหวัดนราธิวาส ทั้งยังเป็นอำเภอที่ไม่ใช่ตัวจังหวัดของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความเจริญและใหญ่ที่สุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ทั้งนี้การเข้ามาของกลุ่มชาวจีนในพื้นที่เมืองสุไหงโก - ลกเปิดโอกาสให้ชาวจีนอพยพรุ่นหลัง สามารถเดินทางเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ง่ายขึ้นและ

มากกว่ากลุ่มคนเชื้อสายอื่น ๆ ผ่านระบบที่เรียกว่าความสัมพันธ์แบบกวานซี (ระบบความสัมพันธ์เครือญาติ) อันเป็นอัตลักษณ์นิสัยหนึ่งของชนชาวจีน และยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เมืองสุไหงโก - ลกเจริญก้าวหน้า

อย่างไรก็ตาม สภาพบริบทของพื้นที่เมืองสุไหงโก - ลกที่มีประวัติศาสตร์ “ท้องถิ่น” ต่างจากที่อื่น ทำให้เกิดการสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ผ่านการสื่อสาร ปลุกฝัง และตีความในหลากหลายมุมมอง รวมถึงถูกใช้เป็นเครื่องมือและจุดอ่อนของผู้ที่มีความเห็นต่าง เกิดเป็นเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จากการลงพื้นที่สำรวจ พบว่าชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุไหงโก - ลกกลายมาเป็นคนกลุ่มน้อยที่อยู่ในพื้นที่ท่ามกลางประชากรส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นชาวไทยมุสลิม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) บางครอบครัวมีการเคลื่อนย้ายออกเป็นจำนวนมาก บางรายกิจการให้กับคนท้องถิ่น บางทีรับจ้างกิจการเพื่อไปแสวงหาคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของต่ายดิน อูสมาน, สุไลมาน หะโมะ และ คมวิทย์ สุขเสนีย์ (2566, น. 29-52) ที่ชี้ให้เห็นว่าเหตุการณ์ความไม่สงบที่ยืดเยื้อในสามจังหวัดชายแดนใต้ ทำให้เกิดกระบวนการจัดตั้งกลุ่มตามอัตลักษณ์ การแบ่งพรรคแบ่งพวก โดยเฉพาะเมื่อกลุ่มอัตลักษณ์ของตนเป็นชนกลุ่มน้อย อำนาจในการต่อรองหรือแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรมของตนจึงน้อยตามไป ซึ่งเป็นการแบ่งกลุ่มใหม่ในสังคมพื้นที่นั้น ชาวจีนที่ยังอยู่จึงต้องรวมตัวกัน เพื่อแสดงออกถึงอัตลักษณ์และสร้างพลังสามัคคีของตนอย่างเหนียวแน่น ท่ามกลางความเกรงต่อการถูก

เปิดเผยข้อบกพร่องจากสังคมที่มีพลังเหนือกว่า ทั้งนี้การย้ายออกไม่เพียงทำให้อัตลักษณ์ความเป็นจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลกอ่อนแอลง ยังส่งผลต่อภาคธุรกิจของเมืองสุโขทัย - ลกโดยตรง เนื่องจากเศรษฐกิจของพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลกส่วนหนึ่งเป็นการนำกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมมาพัฒนาสังคมและกระตุ้นการไหลเวียนทางเศรษฐกิจ อาทิ การจัดงานประเพณีตรุษจีน การจัดงานเชิดสิงโตนานาชาติ การจัดงานกินเจ และการจัดงานสมโภชองค์เจ้าแม่โถ่เป็นต้น ดังที่ ปัญญา เทพสิงห์ และ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2563, น. 233-242) ให้ความเห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก ไม่เพียงมีอำนาจทางเศรษฐกิจ แต่ยังเป็นตัวกลางเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทข้ามชาติ เช่น มาเลเซียและสิงคโปร์ ซึ่งเป็นฐานนักท่องเที่ยวที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากมีค่านิยมและความเชื่อที่มีความคล้ายคลึงกัน

ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐ ในฐานะผู้มีบทบาทตามเทศบัญญัติในการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จาริดประเพณี ภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น จึงควรให้ความสำคัญและเข้ามาช่วยเหลือ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มคนเชื้อสายจีนได้มีพื้นที่ในการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของตน โดยมุ่งเน้นไปที่ศิลปวัฒนธรรมจีน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่หน่วยงานภาครัฐใช้สนับสนุนการแก้ไขและพัฒนาพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก ดังที่ ปัญญา เทพสิงห์ และ เกียรติวาท บัญการ (2560, น. 493-505) ให้ทัศนะว่า ภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการกับปัญหาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของคนเชื้อสายจีน ในฐานะที่เป็นเสมือนเครื่องแสดงออกถึงพลังสามัคคีและกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของเมืองสุโขทัย - ลก โดยอาศัยการวางแผนอย่างรัดกุมเพื่อมิให้มีผลกระทบต่องานด้านศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน มิได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในภาวะวิกฤต อาจทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวถดถอย และเกิดปัญหาเศรษฐกิจฝืดเคืองยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสิ่งท้าทายว่าหน่วยงานภาครัฐภายใต้บทบาทที่เป็นแกนนำในการประสานความเข้าใจให้กับคนในพื้นที่และมีอำนาจขับเคลื่อนงานตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดไว้ มีรูปแบบในการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลป

วัฒนธรรมจีนอย่างไร เพื่อสามารถที่จะสืบทอด อนุรักษ์ รักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมจีนภายใต้ลักษณะพื้นที่ที่มีความเฉพาะอันจะนำไปสู่การใช้ศิลปวัฒนธรรมจีนมาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งที่จะทำการวิจัยในย่านชุมชนชาวจีน ถนนเจริญเขต ถนนประชาวิวัฒน์ และถนนชลธารเขต เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นเขตที่ยังคงกลิ่นอายความเป็นจีนไว้อย่างเด่นชัด เป็นที่ตั้งของกลุ่มสมาคมจีน 4 สมาคม และยังเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น เทศบาลเมืองสุโขทัย - ลก จังหวัดนราธิวาส

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษารูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในมุมมองของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะส่วนงานระดับเทศบาลเมืองสุโขทัย - ลก จังหวัดนราธิวาส เนื่องจากเป็นหน่วยงานราชการท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนในพื้นที่ ทั้งบทบาทเชิงนโยบาย การจัดสรรทรัพยากร และการเป็นกลไกประสานความสัมพันธ์ในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยศึกษาผ่านมุมมองใน 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านประสานงาน

ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยทำการศึกษาปรากฏการณ์ในปี พ.ศ. 2564 - 2566 อยู่ในช่วงวาระการดำรงตำแหน่งของนางสุชาดา พันธันรา นายกเทศมนตรีเมืองสุโขทัย - ลก จังหวัดนราธิวาส

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีเลือกแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ กลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเมืองสุโขทัย - ลกไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 15 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก 10 คน กลุ่มเยาวชนไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย - ลก 5 คน รวมทั้งหมด 30 คน ซึ่งทุกกลุ่มอยู่ในย่านถนนเจริญเขต ถนนประชาวิวัฒน์ และถนนชลธารเขต

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการลงเก็บ

รวบรวมข้อมูลภาคสนามผ่านการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยเลือกพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองสุโขทัย - ลก เกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก รวมถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) โดยผู้วิจัยระบุประเด็นคำถามหลักไว้ในแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถเล่าเรื่องได้อย่างอิสระในประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา ดังนี้ 1) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) ประเด็นรูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย - ลก ในมุมมองภาครัฐ และใช้แบบสังเกตรวมถึงใช้สมุดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง เป็นเครื่องมือในการวิจัย

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงสิทธิ์ที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมการวิจัยตามความสมัครใจ ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิ์ที่จะเปลี่ยนใจในระหว่างการสัมภาษณ์ โดยสามารถหยุดการสัมภาษณ์และ ถอนตัวได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ และข้อมูลที่ได้อาจถูกนำเสนอโดยใช้นามสมมุติ ซึ่งผ่านคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ทั้งหมด ซึ่งเป็นธรรมชาติของหลักการวิจัยทางสังคมที่ต้องเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ เน้นการวิเคราะห์ถึงรูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในมุมมองภาครัฐ: กรณีศึกษาเมืองสุโขทัย - ลก จังหวัดนราธิวาส ใน 3 มิติ คือ มิติด้านนโยบายกำลังคน มิติด้านงบประมาณ และมิติด้านการประสานงาน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ผลจากคำพูดที่ได้จากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด นำข้อมูลจากทั้งภาคสนามและเอกสารมาจัดหมวดหมู่ แสดงข้อมูล และสรุป ตีความและนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาความ โดยแสดงความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงคำถามการวิจัยกับแนวคิดทฤษฎีตามแนวทางการวิเคราะห์ที่วางไว้

การตรวจสอบข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบการสร้างความเชื่อมั่นของการตรวจสอบ (Audit) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์บนเส้นทางของการวิจัย การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยใช้การจดบันทึกลงในกระดาษแผ่นเล็ก จัดหมวดหมู่ลงในกระดาษแผ่นใหญ่ จากนั้นอธิบายการวิเคราะห์เปรียบเทียบผ่านการวิเคราะห์ผลการวิจัย เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกวิธีหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพ (วรรณดี สุทธิธรรม, 2561, น. 68 - 91)

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) อธิบายถึงความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวของบุคคลหรือกลุ่มชนกับชาติพันธุ์ของตน โดยเน้นความรู้สึกร่วมทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภาษา และบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานในการหล่อหลอมตัวตนร่วมกันของกลุ่มคนในฐานะ “ความเป็นเรา” (We - ness) ท่ามกลางบริบทที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลง โดยไม่ได้หยุดอยู่ที่การนิยามชาติพันธุ์อย่างตายตัว แต่เป็นพลวัตที่ถูกสร้างและเปลี่ยนแปลงได้ ผ่านปฏิสัมพันธ์กับอำนาจ โครงสร้างรัฐ และเงื่อนไขทางสังคม (Hall, 1990, pp. 222 - 237; Jenkins, 1997) กล่าวคือ อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่กำหนดไว้ล่วงหน้า หากแต่เป็นกระบวนการ “ต่อรอง” และ “ประกอบสร้าง” อย่างต่อเนื่องตามสถานการณ์ที่กลุ่มชาติพันธุ์เผชิญอยู่ ซึ่งภายใต้บริบทพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก กลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนต้องเผชิญกับการเป็น “คนชายขอบ” ในพื้นที่ที่มีบริบททางวัฒนธรรมและศาสนาที่แตกต่าง การธำรงรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มจึงไม่ใช่เพียงการจัดกิจกรรมตามเทศกาลเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการสร้างพลังต่อรองทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อยืนยันการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม ท่ามกลางความเปราะบางจากเหตุการณ์ความไม่สงบ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จึงไม่ใช่เรื่องของความเชื่อหรือพิธีกรรม หากคือทุนเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Capital) ที่กลุ่มชาติพันธุ์ใช้จัดการความสัมพันธ์กับรัฐและสังคม เช่น การรวมตัวของสมาคมจีน หรือการแสดงออกผ่านประเพณีตรุษจีนและงานสมโภชของเจ้าแม่ไฉ่ชวง ล้วนเป็นรูปแบบของการสร้างอัตลักษณ์เชิงรุก ดังนั้น แนวคิดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ช่วยอธิบายให้เห็นว่า การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนมิได้เป็นเพียงเรื่องของวัฒนธรรมในเชิงอนุรักษ์ หากเป็นกลยุทธ์ทางสังคมที่กลุ่มชาติพันธุ์ใช้ใน

การยืนยันความชอบธรรมในพื้นที่ และเป็นเครื่องมือที่ภาครัฐสามารถใช้ในการสนับสนุนเสถียรภาพของสังคม พหุวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน โดยอาศัยการเข้าใจพลวัตของอัตลักษณ์ ไม่ใช่เพียงยึดติดกับภาพจำทางวัฒนธรรมแบบหยุดนิ่ง

แนวคิดการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของภาครัฐ ของ กิตตินันท์ เครือแพทย์ และ เกษตรชัย และหิม (2565, น. 260 - 299) กล่าวถึงลักษณะการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของภาครัฐว่าควรประกอบด้วย 3 มิติ คือ 1) มิติด้านนโยบาย เน้นการมองนโยบายส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการปกครองที่มีบทบาทและเข้าใจถึงปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่มากที่สุด ดังที่ เทศบาลเมืองสุโขทัย - ลก (2566) ได้บัญญัตินโยบายการพัฒนาไว้ในข้อ 6.1 มีใจความว่า “เทศบาลเมืองสุโขทัย - ลกมีหน้าที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอดจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความหลากหลายตามอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์และชุมชน ให้คงความเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นไว้ โดยการเชื่อมโยงเอกลักษณ์จากรุ่นสู่รุ่น เช่น เทศกาลงานประเพณีแห่เจ้าแม่โถ้ะโม่ เทศกาลประเพณีตรุษจีน เป็นต้น เป้าหมายเพื่อสร้างคุณค่าที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะและเป็นช่องทางหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม” 2) มิติด้านงบประมาณ ควรมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มายกระดับศิลปวัฒนธรรม เพื่อกระจายรายได้กลับไปสู่ท้องถิ่น เนื่องจากการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของไทย เป็นลักษณะเด่นเฉพาะที่แตกต่างกับการจัดการของชาติตะวันตกที่เน้นการร่างกฎหมายให้ทรัพยากรเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อการสร้างพิพิธภัณฑ์ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ และการร่างกฎหมายคุ้มครองทรัพยากร ขณะที่ในประเทศไทยจะเน้นการยกระดับสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เพราะรายได้หลักของประเทศมาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งจูงใจ ไม่ว่าจะเป็นเทศกาล งานประเพณี ล้วนควรได้เข้าร่วมโครงการสนับสนุนการท่องเที่ยว เพื่อให้มีงบประมาณมาส่งเสริมชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนให้อำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมเหล่านั้นต่อไป (Sae - Wang, 2017, pp. 133 - 160) และ 3) มิติด้านประสานงาน ภาครัฐควรเป็นแกนนำในการเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วน ตลอดจนการปฏิบัติการทุกอย่างรวมไปถึงกำลังคนที่เหมาะสมให้ทำงานเข้ากันได้

กำกับให้มุ่งไปสู่การส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจรร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่วางไว้สอดคล้องกับ Fayol (1984, pp. 43 - 107) ที่กล่าวว่าหากหน่วยงานภาครัฐขาดการประสานงานที่ดี และไม่เชื่อมโยงเครือข่ายกับองค์กรภายนอก อาจทำให้เกิดความล้มเหลวได้ การประสานงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญอันดับต้น ๆ ที่ต้องทำงานสอดคล้องประสานกันเพื่อผลสำเร็จเดียวกัน

โดยสรุปแล้วแก่นหลักของรูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมตามทัศนะของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบขึ้นด้วย 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านนโยบาย 2) มิติด้านงบประมาณ และ 3) มิติด้านการประสานงาน ซึ่งทั้ง 3 มิติจะนำมาสู่การส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของหน่วยงานภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพและมีลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคม ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวคิดของกิตตินันท์ เครือแพทย์ และเกษตรชัย และหิม มาเป็นกรอบในการมองปรากฏการณ์อย่างกว้าง ๆ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในมุมมองภาครัฐ: กรณีศึกษาเมืองสุโขทัย - ลก จังหวัดนราธิวาส

ผลการวิจัย

สภาพบริบทของพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก

เมืองสุโขทัย - ลก เป็นเมืองชายแดนในจังหวัดนราธิวาส ที่มีความโดดเด่นทั้งด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ตั้งอยู่บริเวณตอนใต้ของประเทศไทย ติดกับรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย มีแม่น้ำโก - ลกเป็นแนวพรมแดนธรรมชาติ เป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์เชิงพาณิชย์และวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนสองฝั่งมาอย่างยาวนาน ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่าเมืองสุโขทัย - ลกมีวิวัฒนาการจากชุมชนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าทางบกและทางน้ำ และได้กลายมาเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจสำคัญของชายแดนภาคใต้ ในอดีตเมืองสุโขทัย - ลกได้รับอิทธิพลจากหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากและดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ความหลากหลายของประชากรในพื้นที่ เช่น ชาวไทยพุทธ ชาวมุสลิม และชาวจีน ก่อรูปเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่อยู่ร่วมกันภายใต้ความเคารพซึ่งกันและกัน ผ่านประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของแต่ละกลุ่มชน ถูกสืบทอดและหลอมรวมในลักษณะที่เกื้อหนุนกัน

ทำให้เมืองสุโขทัย - ลกกลายเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด

ความเจริญของเมืองสุโขทัย - ลก ขยายตัวมากขึ้นในช่วงที่มีการเชื่อมต่อเส้นทางรถไฟระหว่างไทยกับมาเลเซีย ซึ่งกลายเป็นช่องทางสำคัญในการขนส่งสินค้าและผู้คน สถานีรถไฟสุโขทัย - ลกกลายเป็นประตูเชื่อมโลกภายนอกเข้ากับตัวเมือง และมีบทบาทเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจชายแดนที่สำคัญ ร้านค้า โรงแรม ตลาด และสถานบันเทิงของชาวจีนเจริญรุ่งเรืองควบคู่กับกระแสการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ที่เดินทางเข้ามาใช้บริการและซื้อสินค้าราคาถูกจากฝั่งไทย อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของเมืองสุโขทัย - ลกเกิดขึ้นอย่างฉับพลันภายหลังสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ เมื่อปี พ.ศ. 2547 จากการลงพื้นที่ของผู้วิจัย พบว่า เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบโดยตรงต่อเมืองสุโขทัย - ลก รวมถึงภาพลักษณ์ของเมืองในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ทำให้ความเชื่อมั่นของนักลงทุนและนักท่องเที่ยวลดลง ผู้ประกอบการจำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะชาวจีนในภาคธุรกิจค้าปลีกและบริการ เริ่มทยอยปิดกิจการหรือย้ายถิ่นฐานออกจากพื้นที่ ส่งผลให้โครงสร้างเศรษฐกิจของเมืองสุโขทัย - ลกเข้าสู่ภาวะชะลอตัว ทั้งในเชิงกายภาพและเชิงสังคม จากเมืองพาณิชย์ที่เต็มไปด้วยสีสัน กลายเป็นเมืองที่ต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ทั้งเรื่องความมั่นคง การฟื้นฟูเศรษฐกิจ และการธำรงอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนเดิมให้คงอยู่ในบริบทความเปลี่ยนแปลงที่ไม่แน่นอน หลายชุมชนดั้งเดิมเริ่มสูญเสียบทบาททางสังคมและเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่เคยแน่นแฟ้นเริ่มผ่อนคลายลงจากผลการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเมืองและความกลัวต่อเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น

ถึงกระนั้น กลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนที่ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่ ได้ริเริ่มฟื้นฟูอัตลักษณ์ของตนเองผ่านกิจกรรมวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดงานตรุษจีน การบูรณะศาลเจ้าจีน และการสอนภาษาจีนในโรงเรียนท้องถิ่น อีกทั้งภาครัฐยังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนโครงการฟื้นฟูเศรษฐกิจผ่านแผนยุทธศาสตร์ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงกับพื้นที่ชายแดน ทั้งนี้บทบาทของรัฐบาลจำเป็นต้องมีลักษณะ “เชิงรุก” มากขึ้น โดยเฉพาะในมิติของการส่งเสริมศิลป

วัฒนธรรมจีนท้องถิ่น การสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางวัฒนธรรม (Cultural Safe Zones) และการส่งเสริมความร่วมมือข้ามชาติพันธุ์ในระดับชุมชน การสนับสนุนชาวจีนในพื้นที่ให้มีพื้นที่ในการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ และใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างกัน

กล่าวโดยสรุป เมืองสุโขทัย - ลก เป็นภาพสะท้อนเมืองชายแดนที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างซับซ้อน จากรากเหง้าทางศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายและความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจในอดีตสู่สถานการณ์เปราะบางในปัจจุบันที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะการรักษาอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญในการนำมาต่อยอด เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนในอนาคต

รูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก มีดังนี้

- การเชิญชวนเยาวชนไทยเชื้อสายจีนที่สำเร็จการศึกษารุ่นใหม่ให้มาช่วยร่วมพัฒนาเมืองสุโขทัย - ลก
- สภาพสังคมเมืองสุโขทัย - ลกในปัจจุบัน ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นในปี พ.ศ. 2547 ทำให้สภาพพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลกประสบกับพิษเศรษฐกิจอย่างหนัก ธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนที่เป็นกำลังหลักสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ บ้างมีการเชิงกิจการลง บ้างขายให้กับคนมุสลิมในพื้นที่ เริ่มมีการย้ายออกของคนในพื้นที่มากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะกลุ่มคนเชื้อสายจีนที่มีความรู้สึกลัวว่าสถานะสังคมไม่มีความมั่นคง ทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินของตน บางครอบครัวที่พอมีกาลังทรัพย์ จึงอพยพครอบครัวไปแสวงหาโอกาสยังพื้นที่ใหม่ บางครอบครัวไม่สามารถเชิงกิจการได้ มักจะส่งลูกหลานตนเองไปเรียนในพื้นที่ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพทางการศึกษาที่ดีกว่าเมืองสุโขทัย - ลก เช่น เมืองหาดใหญ่และกรุงเทพมหานคร ความเกรงกลัวต่อปัญหาเหตุการณ์ความรุนแรงจากผู้ที่มีความเห็นต่างทำให้ขาดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านภาษาและวัฒนธรรมจีน (จีนกลาง) ไม่มีบุคลากรอยากเข้ามาบรรจุหรือทำงานภายในพื้นที่ ทำให้ภาษาและวัฒนธรรมจีน (จีนกลาง) ในพื้นที่สุโขทัย - ลกค่อย ๆ เลือนหายไป และไม่ได้รับการส่งต่อ เห็นได้จากจำนวนลูกหลานเชื้อสายจีนที่ไม่สามารถ

สื่อสารด้วยการใช้ภาษาจีนได้ และการละเลยต่อคติความเชื่อโบราณในแบบชาวจีน เป็นต้น อันจะส่งผลต่ออนาคตของพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก ที่คาดหวังให้กลายเป็นพื้นที่ศูนย์กลางการค้าชายแดนใต้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มนายทุนจีนที่มาจากหลากหลายประเทศ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ฮ่องกง หรือแม้กระทั่งจากจีนแผ่นดินใหญ่ เป็นต้น การไม่สามารถพูดภาษาจีนได้จึงเป็นอุปสรรคในทางตรงต่อรองเชิงธุรกิจ และส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยภาพรวมของพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่าเทศบาลเมืองสุโขทัย - ลก มีการพยายามเชิญชวนเยาวชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่สำเร็จการศึกษาใหม่ที่มีความรู้ความสามารถในด้านศิลปวัฒนธรรมจีน และเป็นลูกหลานเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก โดยกำเนิด ให้กลับมาร่วมพัฒนาเมืองสุโขทัย - ลกมากขึ้น ภายใต้โครงการ “ลูกหลานจีนกลับถิ่น” โดยจะมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนลูกหลานจีนที่มีความรู้ความสามารถ และจบการศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรมจีน (จีนกลาง) กลับมาเป็นคุณครูสอนภาษาจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก และมีการเพิ่มเงินค่าภาษาที่สามให้เล็กน้อย ดังคำสัมภาษณ์

“อันนี้เรียกว่าเราดึงลูกหลานจีนกลับสู่ถิ่น โดยเรามักจะมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนลูกหลานจีนที่เขาสอนใจศิลปวัฒนธรรมจีน หรือจบเอกจีน กลับมาเป็นคุณครูในพื้นที่ของเราตอนนี้ค่ะ เป็นคนในพื้นที่ประมาณ 80%” (นางจี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 พฤศจิกายน 2564)

“หนูเป็นคนสุโขทัย - ลกโดยกำเนิด แต่จบการศึกษามาจากมหาวิทยาลัยในจีน ที่เลือกมาอยู่ที่นี่ เพราะนโยบายของทางเทศบาลที่สนับสนุนเด็กจบใหม่ในสาขาจีนศึกษาให้มาทำงานที่นี่ อีกอย่างโก - ลกก็เด่นเรื่องค้าขายกับจีนมาเลยเป็นทุนเดิมก็อยากที่จะกลับมาพัฒนาเด็ก พัฒนาเมืองสุโขทัยของเราด้วยค่ะ” (เอช, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 พฤศจิกายน 2564)

- การสนับสนุนงบประมาณด้านการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมจีน

ศิลปวัฒนธรรมของคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลกไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมาตั้งแต่สมัยที่มีการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นในพื้นที่ เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางตัดงบประมาณด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมลง มีการนำเงินไปช่วยเหลือทรัพยากรบุคคลที่ยังทำงานอยู่ใน

พื้นที่ และให้การอุดหนุนกองกำลังทหารเพื่อสู้รบกับกลุ่มผู้มีความเห็นต่างเป็นหลัก ทำให้งานด้านฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจึงถูกละเลย เพราะมองว่ายังไม่ใช่เรื่องสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องเข้าไปจัดการ อีกทั้งชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลกที่ถูกมองว่าเป็นคนกลุ่มน้อย ศิลปวัฒนธรรมจีนจึงขาดงบประมาณและถูกมองข้าม เห็นได้จากสภาพแวดล้อมในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลกเป็นต้นมา กิจกรรมที่เป็นการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นจีนจะไม่ได้รับการเปิดเผยอย่างโจ่งแจ้ง มีการจัดงานเทศกาลประเพณีจีนบ้าง แต่จะทำกันในพื้นที่เฉพาะกลุ่ม มีการลดกิจกรรมลงไปบ้างเพื่อให้เสร็จงานเร็วขึ้น อีกทั้งยังไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในพื้นที่เท่าที่ควร และมองว่าเสี่ยงต่อการเป็นจุดสนใจและเข้าลอบทำร้ายของกลุ่มผู้มีความเห็นต่าง จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่า ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐหันมาให้ความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรมจีนมากขึ้น เนื่องด้วยศิลปวัฒนธรรมจีนสามารถสร้างเม็ดเงินให้กับเศรษฐกิจเมืองสุโขทัย - ลกได้เป็นอย่างดี การมีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย ทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนมาเลยที่มักจะสื่อสารกันด้วยภาษาจีน และมีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน สะดวกต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เมื่อมีการจัดงานกิจกรรมที่มีความเป็นจีน เช่น งานตรุษจีนและงานสมโภชองค์เจ้าแม่โถะโหมะ เกิดการจับจ่ายใช้สอย ธุรกิจร้านค้าและโรงแรมต่างได้รับประโยชน์ มีเงินสะพัดไหลเวียนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเมืองสุโขทัย - ลก เป็นอย่างมาก หน่วยงานภาครัฐจึงเร่งสนับสนุนด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก โดยเฉพาะศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน มีการเพิ่มงบประมาณสนับสนุนมากถึงร้อยละ 20 และบรรจุประเพณีจีนเป็นกิจกรรมงานประจำปีลงในปฏิทินส่วนกลางที่จะต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนทุกปี เพื่อยกระดับขีดความสามารถให้กับระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ และยังเป็นการสอดแทรกอัตลักษณ์ความเป็นจีนให้คงอยู่ได้ในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก ดังคำสัมภาษณ์

“ตอนนี้เรามีแผนเพิ่มเงินสนับสนุนด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอยู่ค่ะ คือทุกปีมันจะมีงบให้อยู่แล้ว เพียงแต่ช่วงที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบ เราถูกลดงบส่วนนี้ไปมาก พอเหตุการณ์เริ่มดีขึ้น เลยอัดฉีดเต็มที่ โดยเฉพาะศิลปวัฒนธรรมจีนที่ปีนี้เพิ่มงบให้ถึง 20% ซึ่งถ้าสังเกตดูดี ๆ มันขายได้ ดึงนักท่องเที่ยวได้เยอะ นักท่องเที่ยวที่เข้า

มาเขาก็ชอบ เราเลยเน้นหนักที่ศิลปวัฒนธรรมจีน แต่ของ
คนเชื้อสายอื่นก็สนับสนุนนะ ไม่ได้ละเลย” (จี, การสื่อสาร
ส่วนบุคคล, 6 พฤศจิกายน 2564)

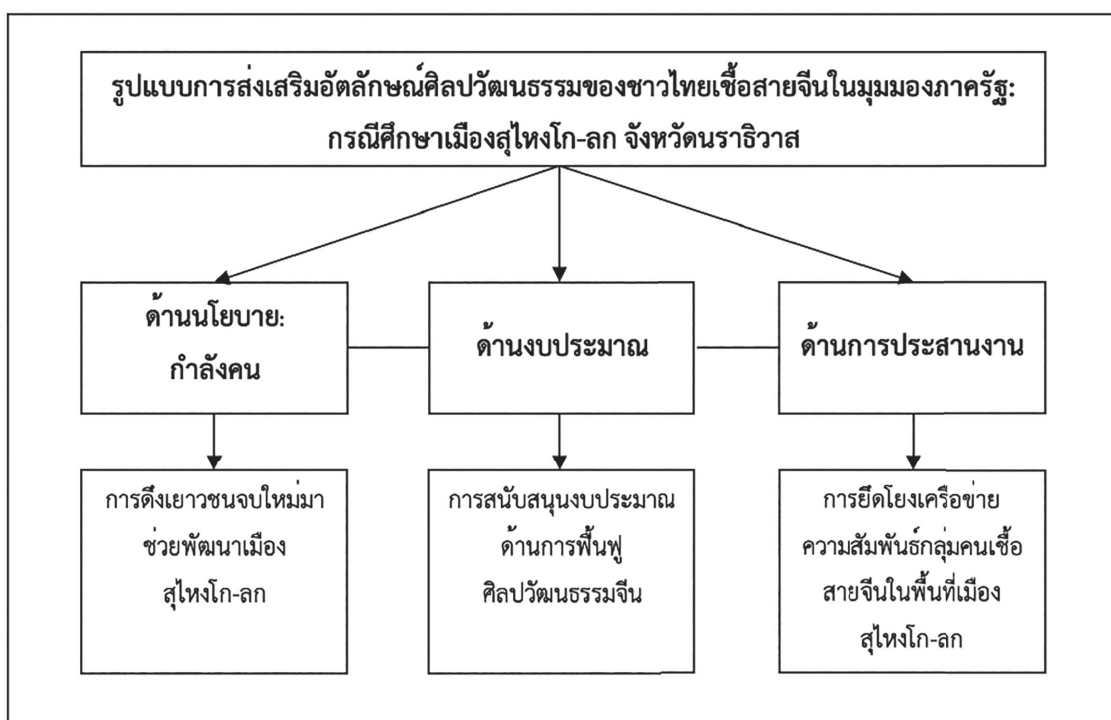
- การยึดโยงเครือข่ายความสัมพันธ์กลุ่มคนเชื้อ
สายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก

ปัญหาเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เมือง
สุโขทัย - ลก ส่งผลให้ชาวไทยเชื้อสายจีนที่เคยอาศัยอยู่ใน
พื้นที่ต่างพากันอพยพออก เนื่องจากทนต่อความรู้สึก
หวาดระแวง และเกรงกลัวต่อการลอบทำร้ายของผู้ที่มีความ
เห็นต่างไม่ได้ ทำให้กลุ่มคนเชื้อสายจีนที่แต่เดิมถูกมองว่า
เป็นคนกลุ่มน้อย เมื่อเกิดการอพยพขึ้นยิ่งทำให้มีจำนวน
ประชากรลดลง เห็นได้จากธุรกิจห้างร้านของคนเชื้อสายจีน
ที่ถูกทิ้งร้าง บางธุรกิจถูกขายทอดตลาดให้กับคนมุสลิมที่มี
กำลังทรัพย์ในพื้นที่ การอพยพออกของชาวไทยเชื้อสายจีน
ในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก ยังส่งผลกระทบต่อการสร้างความ
เข้มแข็งของกลุ่มคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เป็นอย่างมาก เพราะ
อำนาจในการเจรจาต่อรองลดลง หน่วยงานภาครัฐในเขต
เทศบาลเมืองสุโขทัย - ลก จึงเข้ามามีบทบาทเป็นตัวกลาง
ในการประสานความร่วมมือของคนเชื้อสายจีนที่ยังอยู่ใน
พื้นที่ทั้ง 4 สมาคม ทั้งสมาคมแต้จิ๋ว สมาคมฮกเกี้ยน สมาคม
ฮากกา และสมาคมไหหลำ จากเดิมที่มีลักษณะเป็นปัจเจก
แยกกันอยู่ตามสมาคมต่าง ๆ ให้กลายมาเป็นกลุ่มคนไทยเชื้อ
สายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก เพื่อต่อสู้ต่อรองและแย่ง
ชิงพื้นที่ในการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นคนเชื้อสาย
จีนจากกลุ่มพลังอำนาจที่เหนือกว่า เกิดเป็นแนวทางการรวม
กลุ่มตามแซ่และจัดตั้งสมาคมหลัก เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
ในหลากหลายด้าน โดยสมาคมเหล่านี้ขึ้นตรงกับหน่วยงาน
ภาครัฐ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่า รูปแบบการรวม
กลุ่มของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลกที่เกิด
จากการประสานงานของหน่วยงานภาครัฐปัจจุบันไม่เพียง
ตอบสนองต่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจซึ่งกันและกัน
ยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศิลปวัฒนธรรมจีน
จากการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น ดังคำสัมภาษณ์

“แต่ก่อนต่างคนต่างอยู่กัน ตามสมาคมของตัวเอง
ไม่มีมารวมตัวกันหรอก เดิมนี่ดีหน่อย ภาครัฐเขาเข้ามาช่วย
เชื่อมประสานความสัมพันธ์ของทั้ง 4 สมาคมให้เป็นหนึ่ง
เดียว ทำให้คนจีนในโลกเราเข้มแข็งขึ้น มีอำนาจในการต่อ
รองมากขึ้น” (บี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 พฤศจิกายน
2564)

เห็นได้ว่า ในช่วงเวลากว่า 20 ปีหลังเกิดเหตุการณ์
ความไม่สงบในพื้นที่เมืองสุโขทัย - ลก ส่งผลกระทบอย่าง
รุนแรงต่อความมั่นคงในชีวิต เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของ
ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเคยเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน
พื้นที่ให้เป็นศูนย์กลางการค้าขายแดน ด้วยความ
หวาดระแวงและความไม่มั่นคงทางสังคม ทำให้เกิดการย้าย
ถิ่นฐานของคนเชื้อสายจีน จนภาษาและวัฒนธรรมเริ่มเลือน
หาย ท่ามกลางสถานการณ์ที่ทำลายเหล่านี้ หน่วยงานภาคร
รัฐในเขตเทศบาลเมืองสุโขทัย - ลกได้ดำเนินการฟื้นฟูและ
ส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจีนผ่านแนวทางสำคัญ
3 ประการ ได้แก่ 1) การดึงเยาวชนจบใหม่กลับถิ่น โดยจัดทำ
โครงการ “ลูกหลานจีนกลับถิ่น” เพื่อเชิญชวนลูกหลานเชื้อ
สายจีนที่จบการศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรมจีน (จีน
กลาง) กลับมาเป็นครูหรือทำงานพัฒนาท้องถิ่น พร้อมมี
สวัสดิการเสริม อาทิ ค่าภาษาที่สาม 2) การเพิ่มงบประมาณ
ฟื้นฟูวัฒนธรรมจีน โดยหน่วยงานภาครัฐเริ่มมองเห็นมูลค่า
เชิงเศรษฐกิจของศิลปวัฒนธรรมจีนที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว
ชาวจีนมาเยือนและฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น จึงเพิ่ม
งบประมาณร้อยละ 20 และบรรจุกิจกรรมประเพณีจีนไว้ใน
ปฏิทินงานประจำปี 3) การรวมเครือข่ายสมาคมจีนในพื้นที่
โดยภาครัฐเข้าไปประสานความร่วมมือของ 4 สมาคมหลัก
ได้แก่ แต้จิ๋ว ฮกเกี้ยน ฮากกา และไหหลำ ให้รวมตัวกัน
เป็นกลุ่มพลังของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ เพื่อสร้างความ
เข้มแข็ง เสริมอำนาจต่อรอง และดำรงรักษาอัตลักษณ์ผ่าน
กลไกการรวมกลุ่มและสนับสนุนจากรัฐอย่างเป็นระบบ ทั้ง
สามแนวทางนี้จึงมิใช่เพียงการฟื้นฟูวัฒนธรรมในเชิงพิธีกรรม
แต่เป็นการวางรากฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม
เพื่อยกระดับพื้นที่ชายแดนใต้ให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และไม่
ลืมหักเหงาของตนเองภายใต้บริบทสังคมพหุวัฒนธรรมที่
เปราะบาง

จากข้อค้นพบภายในพื้นที่วิจัยข้างต้น สามารถนำ
มาสร้างแผนภูมิโดยสังเขป ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในมุมมองภาครัฐ:
กรณีศึกษาเมืองสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส
ที่มา : พงษ์ทัช จิตวิบูลย์, (2568).

แผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในมุมมองภาครัฐ: กรณีศึกษาเมืองสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส เป็นการศึกษาที่เกิดจากการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ นำไปสู่ข้อสรุปใน 3 มิติ ทั้งมิติด้านนโยบายกำลังคน มิติด้านงบประมาณ และมิติด้านการประสานงาน โดยใช้กรอบแนวคิดของ กิตตินันท์ เครือแพทย์ และเกษตรชัย และหิม (2565, น. 260 - 299) ในการมองปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งทั้ง 3 มิติ ล้วนส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน กล่าวคือรูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เมืองสุโขทัย-ลกจะประสบความสำเร็จและมีความเฉพาะแตกต่างไปจากพื้นที่อื่นได้ ต้องประกอบขึ้นด้วย 3 ปัจจัยควบคู่กัน ทั้งการดึงเยาวชนจบใหม่มาช่วยพัฒนาเมืองสุโขทัย-ลก การสนับสนุนงบประมาณด้านการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมจีน และการยึดโยงเครือข่ายความสัมพันธ์กลุ่มคนเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย-ลก

สรุปและอภิปรายผล

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยนำผลการศึกษามารूपและจัดกลุ่มตามแนวคิดของ กิตตินันท์ เครือแพทย์ และเกษตรชัย และหิม (2565, น. 260 - 299) ที่ให้ทัศนะเกี่ยวกับการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของหน่วยงานภาครัฐไว้ว่า ควรพิจารณาองค์ประกอบด้านนโยบาย งบประมาณ และการประสานงานประกอบกัน ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 จะถูกประสานเข้าเป็นรูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของหน่วยงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและมีลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคม ฉะนั้นรูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในมุมมองภาครัฐ: กรณีศึกษาเมืองสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส จะถูกแบ่งออกเป็น 3 มิติ ตามแนวคิดข้างต้น ได้แก่ ด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านการประสานงานดังนี้

ด้านนโยบายกำลังคน การวางแผนนโยบายสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมเทศบาลเมืองสุโขทัย-ลก (2566) ได้มีการจัดตั้งนโยบายในการส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอดจารีตประเพณี และศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านบุคลากรที่มี

ความรู้ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมจีน เนื่องจากมองเห็นว่าคนเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญในการก่อให้เกิดการส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมจีนมิติอื่นๆ สอดคล้องกับ Suriyankietkaew et al., (2025, pp. 3311) ที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ทุนมนุษย์ไม่ได้เป็นเพียงสื่อกลางในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม แต่เป็นตัวขับเคลื่อนหลักก่อนการพัฒนาทุนด้านอื่นๆ ทั้งในด้านการสร้างระบบเครือข่ายที่แข็งแกร่ง การถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ไปจนถึงการใช้ทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่เชิงนวัตกรรมสร้างมูลค่าให้ชุมชน ดังนั้นการวางนโยบายด้านกำลังคน โดยพยายามดึงบุคลากรจบใหม่ที่มีความรู้ความสามารถในศิลปวัฒนธรรมจีน และเป็นลูกหลานเชื้อสายจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย-ลก โดยกำหนดกลับมาช่วยพัฒนาเมืองสุโขทัย-ลก ภายใต้โครงการ “ลูกหลานจีนกลับถิ่น” ไม่เพียงแต่รักษาเอกลักษณ์ แต่ยังสามารถสร้างแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในวงกว้างได้ด้วย ดังที่ ชนาภา นต์บุญทอง, เกษราภรณ์ สุดตาพงศ์ และ ญัฐยา ยวงโย (2562, น. 24-35) ชี้ให้เห็นว่า การดึงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่ตรงจุด และตอบโจทย์ต่อวัตถุประสงค์ สามารถสร้างข้อได้เปรียบในการพัฒนาเชิงพื้นที่ ทั้งยังง่ายต่อการบรรลุเป้าหมายที่วาง ยิ่งเป็นคนที่ในพื้นที่ที่มีความรู้สึกอ่อนไหวต่อการสำนึกถึงบ้านเกิด และเป็นแรงผลักดันในการสร้างความเจริญให้กับพื้นที่ของตน ทั้งนี้เมืองสุโขทัย-ลก เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงอาจต้องมีการร่างนโยบายย่อยในการสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมอันหลากหลาย หน่วยงานภาครัฐจึงควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้นักในพื้นที่ร่วมกันนำเสนอศิลปวัฒนธรรมและแบ่งปันประสบการณ์ของตนที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เมืองสุโขทัย-ลก ก่อนการวางนโยบาย การจัดเวทีเพื่อเผยแพร่ความรู้อย่างเป็นทางการ ไม่เพียงเป็นการสร้างความเข้าใจให้คนทุกเชื้อสาย ยังเป็นการเพิ่มแนวทางในการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ โดยปรับเปลี่ยนวิธีการให้สอดคล้องกับยุคสมัย เช่น การจัด Podcasting การเผยแพร่ผ่านสื่อสังคม (Social Media) และเว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

ด้านงบประมาณ จากการศึกษาพบว่า ศิลปวัฒนธรรมจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย-ลก สามารถสร้างรายได้ให้เมืองสุโขทัย-ลก ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมเชิดสิงโตนานาชาติ การจัดงานสมโภชองค์เจ้าแม่

โตะโมะ และการเข้ามากราบไหว้สักการะบูชาศาลเจ้าจีนของนักท่องเที่ยวชาวจีนมาเลย์ เมื่อมีการจัดงานกิจกรรมที่มีความเป็นจีน หน่วยงานภาครัฐจึงเล็งเห็นความสำคัญของการนำศิลปวัฒนธรรมจีนมาตอบสนองต่อนโยบายที่ต้องการสร้างเมืองสุโขทัย-ลก ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชายแดน สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ เทศบาลเมืองสุโขทัย-ลก (2566, น. 86-98) เกี่ยวกับเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยให้พื้นที่เมืองสุโขทัย-ลก กลายมาเป็นศูนย์กลางการค้าและการท่องเที่ยว จึงมีการสนับสนุนงบประมาณ และเลือกหยิบใช้ศิลปวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ในการสร้างจุดขาย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Sae-Wang (2017, pp. 133-160) ที่กล่าวว่าลักษณะการสนับสนุนงบประมาณด้านศิลปวัฒนธรรมของภาครัฐในประเทศไทย คือการยกระดับศิลปวัฒนธรรมให้ไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการสร้างวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าเพื่อสร้างรายได้การท่องเที่ยวให้กับท้องถิ่น อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย และ ฤทธิชัย เตชะมัทธพันธ์ (2557, น. 35-44) เสนอแนะว่าควรเสริมสร้างให้ศิลปวัฒนธรรมจีนเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศที่ควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และไม่ทำให้เยาวชนเชื้อสายจีนหลงลืมรากเหง้าศิลปวัฒนธรรมจีนอันดีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ

ด้านการประสานงาน พบว่า พื้นที่เมืองสุโขทัย-ลก มีกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนที่สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ จีนแต้จิ๋ว จีนฮกเกี้ยน จีนฮากกา และจีนไหหลำ แต่ละกลุ่มต่างมีศิลปวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และไม่ได้เป็นจีนเดียว แต่เนื่องจากด้วยปัญหาเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เมืองสุโขทัย-ลก ส่งผลให้ชาวไทยเชื้อสายจีนที่เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่มีจำนวนลดลง เนื่องจากทนต่อความรู้สึกหวาดระแวง และเกรงกลัวต่อการลอบทำร้ายของผู้ที่มีความเห็นต่างไม่ได้ ส่งผลให้หลังการต่อรองทางด้านศิลปวัฒนธรรมจีนอ่อนแอลงและกระทบต่อความเข้มแข็งของกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อย่างมาก อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐยังมีความจำเป็นที่จะต้องหยิบใช้ศิลปวัฒนธรรมจีนมาคอยกระตุ้นเศรษฐกิจภายในพื้นที่ เหตุนี้ภาครัฐจึงเข้ามาจับบทบาทเป็นตัวกลางเชื่อมความสัมพันธ์ของทั้ง 4 สมาคมเข้าด้วยกัน เพื่อรักษาประโยชน์และเพิ่มอำนาจในการต่อสู้ต่อรองกับวัฒนธรรมที่เหนือกว่า ทั้งยัง

ส่งเสริมให้ศิลปวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนสามารถดำรงอยู่ได้ในพื้นที่อย่างเข้มแข็ง ดังที่ ปัญญา เทพสิงห์ และ เกียรติวาท บุญปรากร (2560, น. 493-505) ที่ให้ทัศนะว่า รูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมจะประสบความสำเร็จได้ เป็นผลมาจากการประสานความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ โดยภาครัฐจะต้องเป็นแกนกลางในการเชื่อมประสาน ทั้งจากมุมมองภายในที่ทำให้ทุกคนเห็นความจำเป็นร่วมกัน และมุมมองภายนอกกับกลุ่มคนอื่น ๆ เช่น หน่วยงานภาคเอกชนและชุมชน เป็นต้น อีกทั้งทำให้ทุกฝ่ายเห็นคุณค่าของงาน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Li, et al., (2020, pp. 4-8) ที่เห็นว่าความเข้มแข็งในการประสานความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ จะนำไปสู่การอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมจีนอย่างมีส่วนร่วม ส่งผลต่อความตระหนักรู้และความภูมิใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างเครือข่ายยึดโยง พร้อมโอกาสในความร่วมมือที่เหนียวแน่นและหลากหลายมากขึ้น กระตุ้นไปสู่การพัฒนาสังคมเมืองสุโขทัย-ลกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรมีนโยบายการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยเน้นการพัฒนาเยาวชนในท้องถิ่นผ่านการมอบทุนการศึกษาในสายจีนศึกษา การฝึกอบรมครูภาษาจีน และการสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเชื้อสายจีนกลับถิ่นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐควรมีการขับเคลื่อนพื้นที่ปลอดภัยทางวัฒนธรรม (Cultural Safe Zones) ให้

เป็นนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยมีการบูรณาการระหว่างฝ่ายความมั่นคงและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมสามารถจัดได้โดยไม่เป็นภัยความมั่นคง และไม่กลายเป็นเป้าหมายของกลุ่มผู้มีความเห็นต่าง โดยการสร้างความเข้าใจร่วมกันในพื้นที่พหุวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมแลกเปลี่ยนและเวทีสาธารณะ ทั้งยังควรจัดตั้ง “ศูนย์วัฒนธรรมจีนชายแดนใต้” เพื่อเป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ การเรียนการสอน และการวิจัยศิลปวัฒนธรรมจีนที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรหารูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองสุโขทัย-ลก ในมุมมองอื่น ๆ ทั้งจากภาคเอกชนและท้องถิ่น เน้นปัจจัยที่ทำให้คนต่างวัฒนธรรมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและสอดคล้องกับสภาพบริบทในพื้นที่ ส่วนด้านนโยบายศิลปวัฒนธรรมจีนในพื้นที่เมืองสุโขทัย-ลก ไม่ว่าจะเป็นประเพณี ประวัติศาสตร์ และสถาปัตยกรรม เป็นแรงกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว อีกมุมมองหนึ่งคือการแสดงพลังความสามัคคีของกลุ่มคนเชื้อสายจีนในพื้นที่ ภาครัฐจึงควรให้การสนับสนุนกิจกรรมทั้งด้านนโยบาย งบประมาณ และกำลังทรัพยากรบุคคลให้เพียงพอ มีการประชาสัมพันธ์โดยไม่ตอกย้ำถึงปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ และมีพื้นที่ส่วนกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน รวมถึงสนับสนุนการสร้างงานจากสินค้าทางวัฒนธรรมจีน เพื่อเป็นการกระจายรายได้กลับสู่ชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กิตตินันท์ เครือแพทย์ และ เกษตรชัย และหิมี. (2565). การสืบทอดเทศกาลตรุษจีนของเยาวชนไทยเชื้อสายจีนขนาดใหญ่: การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 22(2), น. 260-299.
- ชนากานต์ บุญทอง, เกษราภรณ์ สุดตาพงศ์ และ ณัฐยา ยวงโย. (2562). กลยุทธ์การบริหารจัดการบุคลากรที่มีศักยภาพสูงเพื่อสร้างความได้เปรียบในองค์กร. *วารสารนักบริหาร*, 39(1), น. 24-35.
- ต่ายดิน อูสมาน, สุไลมาน หะโมะ และ คมวิทย์ สุขเสนีย์. (2566). การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 14(1), น. 29-52.
- เทศบาลเมืองสุโขทัย-ลก. (2566). *ประวัติความเป็นมาเมืองสุโขทัย-ลก*. เทศบาลเมืองสุโขทัย-ลก. <http://www.kolokcity.go.th>
- ปัญญา เทพสิงห์ และ เกียรติวาท บุญปรากร. (2560). การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษางานสมโภชเจ้าแม่โต๊ะโมะ เมืองสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส. *วารสารวิทยาศาสตร์เกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์*, 36(1), น. 493-505.

- ปัญญา เทพสิงห์ และ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2563). วัดไทยบนแหลมมลายูกับการสร้างพื้นที่พหุวัฒนธรรม. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 31(1), น. 233-242.
- วรรณดี สุทธิธารกร. (2561). *การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สยามปริทัศน์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *รายงานสถิติรายปีประเทศไทย 2561*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
<https://www.nso.go.th/public/e-book/Statistical-Yearbook/SYB-2018/index.html>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *รายงานสถิติรายปีประเทศไทย 2564*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
<https://www.nso.go.th/public/e-book/Statistical-Yearbook/SYB-2021/index.html>
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย และ ฤทธิชัย เตชะมัทธนันท์. (2557). เทศกาลตรุษจีนเยาวราช: ภูมิหลังและพัฒนาการ. *วารสาร ศิลปะศาสตร์ปริทัศน์*, 14(1), น. 35-44.
- Fayol, H. (1984). *General and Industrial Management*. Pitman.
- Hall, S. (1990). Cultural identity and diaspora. In J. Rutherford (Ed.), *Identity: Community, culture, difference* (pp. 222-237). London: Lawrence & Wishart.
- Jenkins, R. (1997). *Rethinking ethnicity: Arguments and explorations*. Sage Publications.
- Li, J., Krishnamurthy, S., Roders, A. P. & Wesemael, P. V. (2020). State-of-the-practice: Assessing community participation within Chinese cultural World Heritage properties. *Habitat International*, 96, Article 102107.
- Sae-Wang, R. (2017). Cultural Heritage Management in Thailand: Common Barrier and the Possible Way to Survive. *Silpakorn University Journal of Social Sciences, Humanities and Arts*, 17(2), 133-160.
- Suriyankietkaew, S., Kittayaruangroj, K., Thinthan, S. & Lumlongrut, S. (2025). Community Capitals Framework for Sustainable Development: A Qualitative Study of Creative Tourism in Ban Chiang World Heritage Site. *Sustainability*, 17(8), 3311.